

UTÖKNING AV NATURRESERVATET HELGÖ I VÄXJÖ KOMMUN

BESLUT

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken(1998:808) området Helgö som naturreservat. Gränsen för naturreservatet skall vara den gräns som utmärks i fält med bifogad karta (bilaga 1) och gränsbeskrivning (bilaga 4) som underlag, med de eventuella mindre justeringar som förrättningsmannen finner nödvändiga vid utmärkningen.

Beslutet innebär att det befintliga naturreservatet Helgö domänreservat utökas med 365,2 ha. Till följd härav skall följande gälla för det nya naturreservatet Helgö (inklusive den ursprungliga delen):

Naturreservatet skall heta Helgö. För att uppnå syftet med reservatet beslutar Länsstyrelsen att nedan angivna föreskrifter skall gälla för reservatet, se nedan under RESERVATSFÖRESKRIFTER.

Länsstyrelsen fastställer bifogad skötselplan (bilaga 2) för reservatets långsiktiga vård. Länsstyrelsen utser Skogsstyrelsen Kronobergs östra distrikt till förvaltare av reservatet.

Syftet med naturreservatet Helgö är att bevara och skapa livsmiljöer för djur, växter och svampar som är knutna till ädellövdominerad skog i allmänhet och äldre bokskog i synnerhet, gammal tallnatureskog, strandnära skog med grova äldre träd samt en för fågellivet värdefull sjö med mindre öar och grund. Ett urval av områdets fornlämningar skall dessutom synliggöras och allmänhetens möjligheter till rekreation skall främjas.

Länsstyrelsen upphäver beslutet från den 23 september 1996 med dnr 231-3420-96 såvitt avser reservatsnamn, syftet med reservatet, reservatsföreskrifter, skötselplan och förvaltare. Det innebär att beslutet den 23 september 1996 fortfarande gäller såvitt avser förklaringen av Helgö som naturreservat men med ovan beskrivna gränsändring.

BESLUT

Datum
2008-11-25

Ärendenummer
511-3126-06

RESERVATSFÖRESKRIFTER

A. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden i naturreservatet

Utöver förbud och föreskrifter i annan lagstiftning är det förbjudet att:

1. avverka, gallra, beskära, röja, så, plantera träd eller buskar eller utföra annan skogsbruksåtgärd eller skada enskilda träd eller buskar

Anmärkningar:

I.Uppenbar fara för reservatsbesökare orsakad av träd, grenar eller trädkronor får avhjälpas

II.Underhåll/förnyelse/markförläggning av befintliga elektriska starkströmsanläggningar får ske. Samråd med förvaltaren skall ske i god tid innan åtgärden genomförs.

III.Trädgrenar som växer ut över åker och utgör hinder för brukandet får tas ned efter tillstånd av förvaltaren.

2. skada, ta bort eller upparbeta dött träd, vindfälle eller döda grövre grenar

Anmärkning: Vindfalle eller döda grenar som hamnar olämpligt och påtagligt hindrar bete eller framkomlighet på stigar, vägar och i vatten får flyttas till annan lämplig plats inom reservatet. Med grövre grenar avses grenar där den grövsta änden är större än 10 cm i diameter.

3. använda bekämpningsmedel, kalk eller gödselmedel förutom naturgödsel inom område som brukas som åker

4. ändra växt- och djurlivets sammansättning genom att föra in, så eller plantera arter förutom inom område som brukas som åker

5. bedriva täkt av berg, sten, grus, sand, lera, jord, torv eller annan jordart

BESLUT

Datum
2008-11-25

Ärendenummer
511-3126-06

6. borra, spränga, schakta, gräva, dämna, dika, dikesrensa, fylla ut, tippa, anordna upplag eller utföra annan liknande åtgärd på land eller i vatten

Anmärkningar:

- I.Underhåll av befintliga vägar får ske
II.Tillfälligt upplag för jord- och skogsbruk får ske på platser som i förväg godkänts av förvaltaren.
III.Dikesrensning för att upprätthålla åker- samt trädgårdsbruk får ske efter samråd med förvaltaren.
IV.Underhåll/förnyelse/markförläggning av befintliga elektriska starkströmsanläggningar får ske. Samråd med förvaltaren skall ske i god tid innan åtgärden genomförs.

7. ta bort eller skada stengärdesgård eller odlingsröse
8. anlägga åtel
9. uppföra ny byggnad eller anläggning
10. anlägga ny luft- eller markledning
11. anlägga väg eller parkeringsplats.

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande anordningar iordningställs och åtgärder vidtas:

1. utmärkning av reservatsgräns och information om reservatet
2. att följande skötselåtgärder utförs inom reservatet, som erfordras för reservatets vård och skötsel:

- Uppsättning/reparation/nedtagning av stängsel

BESLUT

Datum
2008-11-25

Ärendenummer
511-3126-06

- Bete
- Avverkningar, röjningar och gallringar
- Föryngringsåtgärder
- Utläggning av grov död ved från andra områden.

3. iordningställande av anordningar för allmänheten i form av parkeringsplats, strövstigar, rastplatser samt eldplatser
4. vetenskapliga undersökningar av mark, vatten, vegetation och djurliv som i förväg godkänts av Länsstyrelsen
5. användning av vägar i den utsträckning som behövs för områdets skötsel
6. tillfälliga virkesupplag i samband med skötselåtgärder.

Utfallande virke i samband med naturvårdsåtgärder, som utförs med stöd av föreskrifter och skötselplan, tillfaller förvaltaren om inget annat avtalats med fastighetsägaren.

C. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet och om ordningen i övrigt inom området (gäller för allmänheten)

Utöver förbud och föreskrifter i annan lagstiftning är det förbjudet att:

1. skada fast naturföremål eller ytbildning t.ex. genom att gräva i mark, borra, måla, eller mejsla på berghällar och block
2. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar
3. plocka, gräva upp eller skada ris, örter, svampar, mossor eller lavar annat än bär och matsvamp för husbehov

BESLUT

Datum
2008-11-25

Ärendenummer
511-3126-06

4. störa eller skada djurlivet t.ex. genom närgånget uppträdande vid bo- eller lekplats
5. framföra eller parkera motordrivnet fordon eller släpvagn på land utanför befintliga vägar och parkeringsplatser
6. tälta mer än en natt annat än på den rastplats som framgår av bifogad karta
7. elda annat än på iordningställda och skyltade eldplatser
8. sätta upp skylt, tavla, affisch eller liknande
9. använda området för tävlings- övnings eller lägerverksamhet utan förvaltarens tillstånd.

Från föreskrifterna under C undantas åtgärder för vetenskaplig undersökning, som i förväg godkänts av Länsstyrelsen.

Föreskrifterna under A, B och C utgör inte hinder för förvaltaren att utföra de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel.

Föreskrifterna under C träder i kraft den dag som framgår av kungörandet i länets författningssamling och i ortstidning. Föreskrifterna gäller även om de överklagas.

Utöver ovan angivna föreskrifter gäller annan lagstiftning bl.a. miljöbalken, jaktlagstiftning, terrängkörningslagen och kulturminneslagen.

ADMINISTRATIVA DATA

Namn: Naturreservatet Helgö

RegDOS-id: 2002399

Län: Kronobergs län
Kommun: Växjö

Församling: Öjaby

BESLUT

Datum
2008-11-25

Ärendenummer
511-3126-06

Läge: På de norra delarna av ön Helgö i Helgasjön, ca 4,5 km NNO om Öjaby kyrka

Gränser: Enligt gränsbeskrivning bilaga 4.

Areal: Totalt 372,5 ha varav land ca 182,5 och vatten ca 190 ha. Den ursprungliga delen är 7,3 ha land.

Fastighet: Del av Helgö 3:1

Markägarkategori: Naturvårdsverket

Sakägare: Enligt bilaga 3

Förvaltare: Skogsstyrelsen Kronobergs östra distrikt

Ekonomisk karta: 5E 2h & 5E 3h

Topografisk karta: 5E Växjö SO

Naturgeografisk region: 12a Sydöstra Smålands skog och sjörika slättområden

Natura 2000 omr.kod: SE0320133-Helgö, SCI 7,3 ha bokskog av fryletyp(9110)

BESKRIVNING AV OMRÅDET

Helgö är den största ön i Helgasjön. Reservatet består av huvudparten av den östra delen av ön med omgivande vattenområden och är en utökning av naturreservatet Helgö domänreservat som bildades 1996. I nordöst gränsar reservatet till naturreservatet Jägaregap domänreservat.

Huvuddelen av reservatets landareal består av skogsmark. Betydande arealer består av naturskogsartade bestånd, både av bokskog, tallsumpskog/tallmosse och barrblandskog. I alla dessa bestånd finns relativt gott om olika naturskogsstrukturer. Längs Helgös stränder finns gott om gamla grova tallar och bokar. Utöver naturskogar förekommer rena produktionsbe-

BESLUT

Datum
2008-11-25

Ärendenummer
511-3126-06

stånd i form av granplanteringar liksom hyggen och ungskogar. I nordväst finns en av hästar betad hagmark samt åkermark. Området är i vissa delar påverkat av äldre dikningar.

De naturskogsartade bestånden har stor betydelse för den biologiska mångfalden. De gamla, grova och senvuxna tallarna har goda förutsättningar att hysa rovfågelbon. Flera fiskgjusebon finns i reservatet. Bokskogarna har lång kontinuitet vilket bl.a. indikeras av förekomsten av lunglav. Död ved i form av lågor, torrakor och högstubbar är viktiga för olika organismgrupper, inte minst insekter och kryptogamer.

Helgö har sedan mycket lång tid varit bebodd och reservatet är rikt på forn lämningar. Här finns gamla fornåkrar rika på röjningsrösen liksom gravrösen och hållristningar mm.

Området används flitigt för olika friluftaktiviteter både på land och i vattnet.

För en mer detaljerad beskrivning av reservatet hänvisas till reservatets skötselplan.

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET

Domänverket avsatte 1939 ett 7,3 ha stort bokskogsområde på Helgö som naturreservat. I samband med Domänverkets bolagisering 1992 gjorde Länsstyrelsen på uppdrag av Naturvårdsverket en bedömning av vilka domänreservat i länet som hade sådana särskilda naturvärden att de borde ges ett långsiktigt skydd som naturreservat. Helgö domänreservat hörde till de områden Länsstyrelsen valde ut. 1996 beslutade Länsstyrelsen att bilda naturreservatet Helgö domänreservat.

1989 presenterade Länsstyrelsen ett Naturvårdsprogram för Kronobergs län. Helgö ingick som ett delobjekt i Helgasjöområdet. Ön har nr 85h i Växjö kommun och det avgränsande området var 430 ha stort och klassat i naturvärdesklass 3 vilket innebär stora naturvärden.

BESLUT

Datum
2008-11-25

Ärendenummer
511-3126-06

2003 genomfördes på uppdrag av regeringen en rikstäckande inventering av skyddsvärd statlig skog. Helgö var ett av flera objekt i Kronobergs län som bedömdes ha så stora värden att en naturreservatsbildning var motiverat.

Naturvårdsverket köpte in området av Sveaskog 2005. Syftet med köpet var att området skall bli naturreservat.

Ett underlag till förslag till beslut och skötselplan har tagits fram av Amalina Natur och Miljökonsult genom Jan Henrikson i nära samarbete med tjänstemän på Länsstyrelsen under sommaren och hösten 2006.

Eftersom området har stora kulturhistoriska värden har en speciell beskrivning samt värdering av kulturmiljövärdena samt förslag till åtgärder tagits fram av Länsstyrelsens arkeolog Lars-Erik Englund. Värderingen har gjorts utifrån en fyrgradig skala där hänsyn tagits till fornlämningens alternativt kulturmiljöns upplevelsevärde och pedagogiska värde.

Ett förslag till beslut och skötselplan har sedan upprättats av Länsstyrelsen. Sakägare har förelagts att inkomma med eventuella synpunkter/erinringar. Myndigheter, ideella föreningar m.fl. har lämnats tillfälle att yttra sig över förslaget.

Yttranden har inkommit från Tekniska nämnden-Växjö kommun, Kommunstyrelsens arbetsutskott-Växjö kommun Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen, Sveriges geologiska undersökningar, Fiskeriverket, Smålands museum, VEAB, Helgasjöns Fiskevårdsområde, Helgö vägsamfällighet, Leif Carlsson-kräftfiskearrandator samt Lisbeth Johannesson-kräftfiskearrandator. P-O Gustavsson på Helgö-Bokelund har muntligen framfört synpunkter vid ett besök ute på platsen.

Tekniska nämnden-Växjö kommun menar att skötselplanen i förslaget till utvidgningen av naturreservatet Helgö väl tillgodoser de synpunkter som Centerpartiets kommunkrets i Växjö tidigare har framfört i en skrivelse (2008-02-27) till Tekniska nämnden i Växjö. Av Centerpartiets kommunkrets i Växjö, skrivelse 2008-02-27 framgår följande: Helgö är ett viktigt

BESLUT

Datum
2008-11-25

Ärendenummer
511-3126-06

naturvårdsområde i Växjös tätorts närhet och många människor samt skolor söker sig till området. För att öka tillgängligheten efter stormarna anser man att områden med omkullblåst gran bör ersättas av ädellöv. Detta dels för att hindra igenväxning och dels för att området historiskt sett har varit bevuxet med stora lövträdsbestånd. Ett modernt ädel-lövskogsbruk bör omgående komma till stånd på betydande delar av området samt en upprensning efter stormarna bör ske.

Kommunstyrelsens arbetsutskott-Växjö kommun tillstyrker förslaget och framför att det är av stor vikt att reservatsbildningen inte begränsar allmänhetens tillgänglighet till området och därigenom försvårar eventuella satsningar på turism.

Naturvårdsverket anser att det gamla reservatsbeslutet bör upphävas i sin helhet när reservatet ska utökas och dessutom får ett nytt namn. Med hänvisning till miljöbalken 7 kap. 4 § bör förhållandet mellan kulturmiljövården, friluftsliv och naturvård tydliggöras i syftet. Naturvårdsverket anser också att skogsbrukstermer under föreskriften B.2 inte är ändamålsenliga i naturreservat och menar att punkt 2 bör ersättas med formuleringen "nödvändig naturvårdande skötsel".

Skogsstyrelsen tillstyrker att naturreservatet utökas i enlighet med Länsstyrelsens förslag. Beslutet och planen är välformulerade och pedagogiska, syfte och förslag till mål och åtgärder är mycket bra. De framför dessutom synpunkter på några av föreskrifternas utformning och på skötselplanen främst när det gäller parkeringsplatserna, anordningar för friluftslivet samt vissa detaljsynpunkter på åtgärder i skogarna.

Sveriges Geologiska Undersökningar tillstyrker utökningen föreslår en komplettering av beskrivningen av de geovetenskapliga värdena så att den blir mer komplett.

Fiskeriverket har ingen erinran mot förslaget.

Smålands museum har inget att anföra.

BESLUT

Datum
2008-11-25

Ärendenummer
511-3126-06

Växjö Energi Elnät AB (VEAB) framför att det inom områdets nordöstra del finns elektriska starkström-anläggningar för elförsörjning till fastigheterna: Sjöholmen 2:2, Sjöholmen 2:3, Sjöholmen 2:4, Sjöholmen 2:1, Helgö 1:6, Helgö 2:7, Helgö 3:2. Det är av största vikt att bildandet av naturreservatet inte utgör något hinder för att underhålla samt förnya dessa anläggningar. Beskrivning på vad detta kommer att innebära för åtgärder beskrivs i remissvaret. I VEABs planeringen ingår att ersätta en av de befintliga luftledningarna inom kommande 5-årsperiod.

Helgasjöns fiskevårdsområde lämnar förslaget utan erinran.

Helgö vägsamfällighet begär att Naturvårdsverket skall begära och bekosta en ny lantmäteriförrättning där gemensamhetsanläggningen Helgö Ga:2 blir föremål för omprövning. Detta därför att antalet besökare i samt biltrafiken till reservatet kommer att öka markant i och med utökningen. Detta i sin tur medför ett stort ökat slitage på vägen vilken redan idag har en försämrad kvalitet p.g.a. hög trafikering.

Leif Carlsson och Lisbeth Johannesson-kräftfiskearrendatorer har ingen erinran mot förslaget.

P-O Gustavsson, Helgö-Bokelund har muntligen framfört att reservatet inte bör försvåra rensningen av hans dike som avvattnar trädgården, att det är statens som ansvarar för brunnen ute i betesmarken som hans familj arrenderar, att skräpupplag i skogen bör tas bort, att en del gran i betesmarken bör avverkas samt att röjning längs stängslet i betesmarken bör genomföras.

MOTIVERING

Syftet med reservatet har angetts ovan. Helgö ligger i ett område där det sedan lång tid funnits bokskogar. Arealen bokskog har dock minskat påtagligt i regionen liksom i Sverige generellt. Helgös bokskogsmiljöer bedöms ha stor betydelse för rödlistade arter av lavar, mossor, svampar och insekter. Utöver detta har Helgös stränder ett mycket högt bevarande-

BESLUT

Datum
2008-11-25

Ärendenummer
511-3126-06

värde p.g.a. riklig förekomst av gamla grova tallar, grova talltorrakor liksom äldre lövträd av bok, asp, björk och ek. Dessa träd bedöms ha goda förutsättningar att hysa många ovanliga och rödlistade arter. Delar av barrskogsmiljöerna på ön har också ett högt bevarandevärde. På Herrängsmossen växer t ex en gammal senvuxen tallskog rik på hänglavar. I reservatet häckar även fåglar som är upptagna i EU:s fågeldirektiv, t ex fiskgjuse och spillkråka. Utöver de naturvärden som nämns har Helgöområdet ett högt kulturhistoriskt värde genom den stora mängden fornlämningar.

Bland prioriterade bevarandevärden märks bokskogsmiljöer rika på naturskogselement, strandområden med gamla grova träd liksom äldre urskogsartad tallskog.

Helgö har i länets naturvårdsprogram från 1989 erhållit klass 3 - stora naturvärden, i en tregradig skala, där klass 3 är det lägsta värdet.

Fyra nyckelbiotoper om totalt 9 ha och fem objekt med naturvärden om 52,6 ha är registrerade i Skogs- och naturvårdsstyrelsens nyckelbiotopsinventering.

Området är mycket värdefullt för det tätortsnära friluftslivet både på land och i vatten och har i detta avseende mycket stor utvecklingspotential.

Området har stora kulturhistoriska värden och en rik förekomst av fornlämningar.

I översiktsplanen för Växjö kommun (antagen 2005-10-20) är det aktuella området utpekat som ett område som av Länsstyrelsen föreslagit som naturreservat.

Det ursprungliga reservatet på 7,3 ha ingår i "Natura 2000" som är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden i Europeiska Unionen.

Förutsättningar för att bevara Helgös naturvärden genom utökning av det befintliga reservatet bedöms som goda. Områdets storlek och att naturvärdena är spridda i hela området bidrar till detta. Dessutom har hela området en stor potential att utveckla mycket höga naturvärden genom en adekvat skötsel.

BESLUT

Datum
2008-11-25

Ärendenummer
511-3126-06

Bevarandet av naturvärdena går inte att förena med ett ekonomiskt skogsbruk och ett långsiktigt skydd kan endast garanteras genom att naturreservat inrättas.

Aktiviteter som tältning, eldning m.m. har begränsats eftersom sådana verksamheter skulle begränsa övriga besökares upplevelse av området.

Åverkan på levande eller döda träd och buskar är ej tillåtet eftersom det skulle kunna hota de biologiska värden som är knutna till djur- och växtlivet i området.

Det ursprungliga reservatet på 7,3 ha omsluts helt av det område på 365,2 ha som nu är föremål för reservatsbildning. Länsstyrelsen anser att en utökning av det befintliga reservatet samt ett namnbyte av detsamma är det mest ändamålsenliga sättet att hantera förändringen.

I området finns flera elektriska starkströmsanläggningar för elförsörjning till ett antal fastigheter utanför reservatet. Föreskrifterna skall ej utgöra hinder för att underhålla, förnya eller markförlägga dessa anläggningar.

Utifrån de synpunkter som framförts på skötselplanen har ändringar och tillägg gjorts, i den mån de bedömts vara praktiskt genomförbara, rimliga i proportion till kostnaderna och förenliga med reservatets syfte.

Frågan om en ny lantmäteriförrättning där gemensamhetsanläggningen Helgö Ga:2 blir föremål för omprövning avgörs inte i detta ärende utan tas upp i särskild ordning med Naturvårdsverket.

Reservatets bildande står i väl samklang med riksdagens miljö kvalitetsmål Levande skogar.

Länsstyrelsen anser, vid en intresseprövning enligt 7 kap 25 § miljöbalken, att reservatsföreskrifternas utformning innebär en rimlig balans mellan de värden som skall skyddas och det intrång detta innebär för enskilds rätt att använda mark och vatten. Utökningen av reservatet samt förändringen av syfte, före-

BESLUT

Datum
2008-11-25

Ärendenummer
511-3126-06

skrifter samt skötselplan för det ursprungliga reservatet är förenligt med miljöbalkens mål i 1 kap. 1 § och bestämmelserna om hushållning med mark och vatten i 3 och 4 kapitlen miljöbalken samt med översiktsplanen för Växjö kommun.

FÖRORDNANDE OM KUNGÖRELSEDELGIVNING

Länsstyrelsen förordnar, med stöd av 16 § delgivningslagen (1970:428) jämfört med 27 § förordningen om (1998:1252) områdesskydd enligt miljöbalken mm, att delgivning av detta beslut skall ske genom kungörelse. Kungörelsen skall inom 10 dagar införas i tidningen Smålandsposten.

Delgivningen skall anses ha skett på tionde dagen efter dagen för detta beslut, förutsatt att kungörelsen inom den tiden införts i ovan nämnda tidning.

Beslutet hålls tillgängligt på Länsstyrelsen, Kungsgatan 8, Växjö och på Länsstyrelsens hemsida www.g.lst.se.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta beslut kan överklagas genom skrivelse till regeringen. Överklagandet skall dock skickas in till Länsstyrelsen i Kronobergs län, 351 86 VÄXJÖ. Länsstyrelsen måste ha fått överklagandet senast den 29 december 2008, annars kan inte regeringen pröva överklagandet.

Överklagandet bör innehålla följande:

- Hänvisning till detta beslut, dnr 511-3126-06
- Vad som skall ändras
- Namnteckning, namnförtydligande och adressuppgifter
- Eventuella handlingar som stöder överklagandet

BESLUT

Datum
2008-11-25

Ärendenummer
511-3126-06

UPPLYSNINGAR

Beslut i ärendet har fattats av landshövding Kristina Alsér. I handläggningen av ärendet, i vilket Elisabet Ardö varit föredragande har också länsrådet Lennart Johansson, miljövårdsdirektören Carl-Philip Jönsson, chefsjuristen Lena Stjernqvist, biträdande länsarkitekten Gunnel Henriksson, arkeologen Lars-Erik Englund samt lantbrukskonsulenten Robert Simonsson deltagit.

Kristina Alsér

Elisabet Ardö

Delgivningssätt

Beslutet skall kungöras i länets författningssamlingar samt i ortstidning

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Skötselplan inklusive karta
3. Sakägarförteckning
4. Gränsbeskrivning
5. Miljöbalkens regler om naturreservat
6. Konsekvensutredning
7. Hur man överklagar
8. Sändlista

**Karta till beslut för naturreservatet
 Helgö i Växjö kommun**

Dnr 511-3126-06 2008-11-25

- Fastighetsgränser
- Natura 2000-område
- Gräns för naturreservatet Helgö

0 200 400 Meters

1:13000

